

Ivan Rajović

KULTURNO SMETLIŠTE

Tranzicija je jedno veliko smetlište, gde se bez reda, bez logike i bez sistema odbacuje sve ono što bi moglo da vredi i gde svako baca šta hoće, a iz svega toga najveću korist izvlače oni koji su po bilo kom osnovu udruženi u interesne grupe koje potom dele dobit.

Iste te interesne grupe, u zavisnosti od svoje veličine, moći i bahatosti u veze sa takozvanim političkim strukturama nameću svoja pravila i svoja merila vrednosti koja jedino i mogu da se distribuiraju. A onda ide vojska dupelizaca koja je zadužena da ni od čega napravi nešto, bez obzira koliko kratkotrajno. Jer, što je kraće to je bolje u ovom slučaju kada je jedino važno da se nešto izreklamira, da se uzmu pare, a onda, kao i sve ostalo, da se jednostavno zaboravi. U takvim okolnostima na scenu stupaju najrazličitiji likovi kojima je taj interes jedini motiv za okupljanje, pa se na svadbama, godišnjicama, slavama, rođendanima i drugim skupovima mogu sresti najneverovatnije kombinacije takozvanih ljudi koji nikada ne bi mogli da se nađu na jednom mestu. Naravno, sve to ima svoju cenu i mada bi se reklo da zlikovce povezuje bar ista karakterna crta, to nije baš tako. I ta tikva, kao i sve ostale, kad tad mora da pukne, ali niko od toga neće imati nikakvu satisfakciju, nikakve koristi i pored toga što će se glavni dobitnik ove iskonstruisane afirmacije naći u dosta nezavidnom položaju.

Najsmešnije je to što pod pomenutim uslovima i u datim okolostima sve može da izgleda vrlo jednostavno i lako, pa veliki uspeh pojedine mediokritete zapadne preko noći. Takva uspeh da čak ni oni u svetu mediokriteta ne mogu da se oporave od šoka trudeći se sve vreme da igraju ulogu kojoj nisu dorasli. Jer, svakoj značajnoj promeni čovek, pa makar bio i polučovek iliti mediokritet, mora izvesno vreme da se priolagođava, da vežba sve dok kao podražavalac ili imitator ne nauči bar da ne odudara od onoga što imitira. Osim toga, koliko god mu se činilo da je to sasvim prihvatljivo u vremenu bezvrednosti, uvek ima onih koji budno motre na sve ono što se događa još neiskvarenim i nepotkupljenim okom, ali ima i onih iskrenih zavidljivaca koji nisu baš obdareni umom i kritičarskim sposobnostima. Naravno, uz sve to ide i masa onih koji uvek gledaju samo svoj interes i koje ne zanima ko je ko i kako je došao tu gde jeste, već jednostavno traže svoje mesto dodvoravajući se „veličinama“ i veličajući ih na sva zvona očekujući za uzvrat bilo kakvu uslugu koja uglavnom i dolazi.

U takvim okolnostima pojavljuju se dela kojih bi se svaki normalan autor stideo ili, bolje rečeno, nikada im ne bi ni dozvolio da se pojave. U svakoj epohi postojali su neki kriterijumi, bez obzira na to što su mecene uvek mogle da imaju određeni uticaj na umetnost. Ali, kako se pokazalo, u svim prethodnim istorijskim ciklusima oni koji su imali novac imali su i određeno, a ponekad i veoma veliko, obrazovanje i dobro su poznavali ono što finansiraju.

U tranziciji koja se vuče zajedno sa nekakvim forsiranjem demokratije imamo situaciju da se pod plaštom slobode govora i drugih demokratskih tekovina svakome dozvoljava da radi šta ga je volja, a sve to finansiraju oni koji su na vlasti a koji, po pravilu, ta svoja mesta duguju najnečasnijim radnjama koje se mogu zamisliti. I tako se stvara, ili se pokušava stvoriti, nova tranziciona kultura čiji su ideolozi i finansijeri potpuni autsajderi koji forsiraju druge autsajdere uzdižući sveopštu deponiju smrada i šljama do neslućenih visina.

S druge strane, niko nema preteranog interesovanja za umetnička dela pa oni pravi stvaraoци i umetnici ostaju uglavnom u krugu svojih istomišljenika neretko nagrizani uvek prisutnom sujetom i naravno, zavišću i ogorčenjem što mimo njih neko uspostavlja neke nove kriterijume vrednovanja i podobnosti, a uz to još i dodeljuje pozamašne svote para i drugih nagrada i priznanja.

U stvari, pošto je u tranziciji sve uslovno, imamo uslovno društvo sa takozvanom političkom elitom kojoj ništa nije bitno, osim toga da bude na vlasti, a sve se ostalo događa po logici da se samo forsira i finansira ono što donosi pare ili se pojedini „zaslužni“ umetnici uzdignu na određeni nivo, a onda se pokušava sa tim da se to unovči, a dobit podeli.

I zato bi trebalo biti oprezan i tokom tranzicije ne podlegati ničemu što nije već ustanovljena veličina. Zapravo, vrlo je teško da se u tranziciji dogodi veliko umetničko delo koje u svojoj osnovi nema kritiku sistema u kojem nastaje. Naravno, takvo delo niti ima svog finansijera, niti ima bilo kakvu medijsku podršku, pa samim tim ostaje potpuno nepristupačno širem krugu ljudi, odnosno potpuno ugušeno i skrajnuto.

Mada, iskreno rečeno, koliko god to nepopularno bilo, tranzicija nije vreme umetnosti, pogotovu ne za one koji je ranije nisu upražnjavali. A oni kojima je to životni poziv, naći će već načina da prežive, ili neće, što je već surov, ali najviši domet umetnosti u tranziciji.

PR

DIOGEN pro kultura
<http://diogen.weebly.com>